

Univerzita Karlova v Praze, 3. lékařská fakulta

Ústav etiky

Posudek bakalářské práce

Univerzita Karlova v Praze, Fakulta humanitních studií

Autor	Lucie Burešová
Téma	Ženské hnutí nebo aktivní občanství u nás? Ženské organizace v oblasti péče o ženy se zkušeností s rakovinou prsu. Tři případové studie.
Vedoucí práce	Doc. PhDr. Hana Havelková, Ph.D.

Práce si klade za cíl zmapování vývoje ženských organizací v ČR a posouzení, zda se v tomto případě jedná o sociální hnutí. Teoretická část vymezuje základní pojmy (sociální hnutí, feminismus, gender, ženské hnutí, ženská organizace, konflikt a solidarita, občanská společnost a aktivní občanství), historii a vývoj sociálních hnutí a občanské společnosti v ČR. Zvláštní pozornost je věnována ženskému aktivismu a feminismu v mezinárodním kontextu. Empirická (autorkou pojímaná jako analytická) část představuje vedle zpracování údajů o ženských organizacích uvedených na internetovém portálu případové studie tří organizací zabývajících se péčí o ženy se zkušeností s onemocněním rakovinou prsu.

Teoretická část je dobře propracována, jsou představeny hlavní koncepty a kategorie užívané v empirické části a v tomto smyslu poskytuje dobrý úvod do problematiky rozvoje neziskových organizací v kontextu polistopadové společnosti. Autorka však nespécifikuje, proč zvolila ke sledování vývoje feministicky orientovaných hnutí právě organizace zabývající se problematikou vážící se k onemocnění rakovinou prsu. Tato volba se zdá být problematická. V definicích sociálního hnutí je zmiňován jako aktivizační moment *sociální konflikt*, resp. *sociální nerovnost*, *diskriminace* či *nespravedlnost uspořádání společnosti*, v tomto kontextu zejména s ohledem na postavení vzájemné postavení mužů a žen. Je otázkou, zda onemocnění rakovinou prsu spadá do této kategorie. Zásadním momentem těchto hnutí dle mého názoru není *sociální konflikt* či *nerovnost* jako takové, ale spíše *sdílený prožitek nemoci*, která v tomto případě postihuje právě ženy. Bezpochyby má onemocnění rakovinou prsu svá specifika - vzhledem k symbolice postižených orgánů má výrazný dopad pro vlastní sebepojetí a sebeúctu, a vzhledem k nejisté prognóze zasahuje do osobního života a vztahů v rámci rodiny i širších sociálních vazeb, a proto je dimenze „ženskosti“ v tomto ohledu neopominutelná. Dle mého názoru se studované organizace se spíše než do kontextu feministických organizací řadí do kontextu „patientských organizací“ sdružujících občany na základě „sdílené diagnózy“, které se snaží doplnit medicínskou péčí orientovanou na tělo pacienta o psychosociální přístup (a v jejichž agendách kromě poradenství a nabídky volnočasových aktivit obvykle bývá rovněž vzdělávání veřejnosti, boj se stigmatizací a podpora výzkumu). Tato skutečnost se ukazuje jako zásadní i v analyzovaných výpovědích informantek (sdílený prožitek nemoci, možnost „vypovídat se“, osobní přístup, sounáležitost, solidarita), které

by zřejmě vykazovaly podobné rysy v jakékoli další patientské organizaci, a vysvětluje se tím i zřetelná distancovanost informantek od feministicky orientovaného hnutí, zaměření jejich působnosti na „osobní“ spíše než „veřejný“ život, stejně jako i skupinová identifikace nikoli na základě „ženskosti“ nýbrž na základě „sdíleného prožitku“ (který byl ve zmiňovaných případech rovněž impulzem pro založení organizace).

Pacientské organizace jistě spadají do institucí občanské společnosti a splňují kritéria „nových sociálních hnutí“ s jejich důrazem na autonomii, seberealizaci a identitu a ovlivňují dění veřejného života. V této souvislosti by bylo zajímavé zkoumat specifika čistě ženských organizací v kontextu jiných, „smíšených“ patientských organizací (jejichž vznik je v zahraničí často dáván do souvislosti s koncepcí biomoci).

Předmětem kritiky tedy není volba organizací jako taková, ale volba zavádějícího referenčního rámce.

Autorka sice několikrát zmiňuje „nejistý status“ zkoumaných organizací v souvislosti s feminismem a sociálními nerovnostmi (např. 2.5, závěry jednotlivých kazuistik), ale nevěnuje této skutečnosti další pozornost. To je dle mého názoru klíčové opomenutí, které přispívá k celkovému dojmu „rozvolněnosti“ či „nesouvislosti“ jednotlivých částí práce a k nepřesvědčivosti interpretace výsledků.

Co se metodologie empirického výzkumu týče, jedná se o dvě od sebe oddělitelné části – analýza vývoje ženských organizací na základě údajů z internetového portálu a tři případové studie. Pro větší přehlednost by bylo vhodné zpracovat metodiku obou částí empirického výzkumu odděleně. Metodologické zvládnutí výzkumu je víceméně neproblematické v části analýzy ženských organizací uváděných na internetovém portálu feminismus, jejich klasifikace na základě zvolené typologie a zpracování tohoto vývoje v čase; autorka zohledňuje neúplnost seznamu v opatrné interpretaci dat. V souvislosti s případovými studii by bylo vhodné zřetelněji artikulovat a zdůvodnit volbu metod pro sběr i analýzu dat (rozhovor, analýza dokumentů, východiska teorie a specifikace postupu analýzy). Popis jednotlivých organizací i zpracování rozhovorů formou kazuistik je stručné ale obsažné; pro větší přehlednost a možnost srovnání by zřejmě bylo vhodné jednotlivé rozhovory strukturovat podle jednotlivých oblastí, na jejichž zkoumání se autorka zaměřila (viz příloha – otázky rozhovorů). Analýza rozhovorů do jednotlivých kategorií odpovídá záměrům výzkumu. Závěr je shrnutím a interpretací výsledků výzkumu ve světle zvolených cílů, přičemž u prvních dvou cílů autorka sice upozorňuje na problematičnost zařazení zmiňovaných organizací mezi feministické organizace reagující na nerovnost a konflikt ve společnosti, opět však své výhrady nezohledňuje v interpretaci výsledků, což je škoda – zohlednění problematičnosti referenčního rámce feminismu by totiž mohlo napomoci zodpovězení otázky nastíněné názvem práce ve smyslu odlišení ženských hnutí jako takových od jiných občanských aktivit sdružujících převážně či výhradně ženy a umožnilo by důkladnější zpracování teoretických východisek práce, zejména v souvislosti s typologií organizací neziskového sektoru. Stať o stanovených cílech a jejich dosahování výstižně shrnuje výsledky kazuistik, identifikace centrálních kategorií je v souladu s analyzovanými daty.

Literatura odpovídá zaměření i rozsahu práce, jedinou výtkou je míra odkazů na Velký sociologický slovník v teoretické části (občanská společnost, dějiny sociálních hnutí).

Přes výše nastíněné výhrady je možné práci hodnotit jako poctivou a zdařilou a navrhuji hodnocení v rozmezí 28-37 bodů.

8.3.2008

MUDr. Lydie Fialová, MSc.